

SAMRÅDSHANDLING

Miljökonsekvensbeskrivning

tillhörande detaljplan för Sju Sekel 1 i stadsdelen

Normalm

S-Dp 2016-00310

SWECO ENVIRONMENT

2018-06-04



Miljökonsekvensbeskrivning tillhörande detaljplan för Sju
Sekl 1 i stadsdelen Norrmalm
S-Dp 2016-00310
2018-06-04.

BESTÄLLARE
Apple Retail Sweden AB

MEDVERKANDE STOCKHOLMS STAD
Catarina Holdar, Stadsbyggnadskontoret

KONSULT
Sweco Environment
Miljöplanering
Gjörwellsgatan 22
112 60 Stockholm

MEDVERKANDE SWECO

Miljökonsekvensbeskrivning
Lovisa Lagerblad, uppdragsledare
Axel Andersson, biträdande uppdragsledare
Matilda Björkheden, granskare

Underlagsrapporter
Anna Carver, kulturmiljö
Nicholas Bunker, stadsbild
Åsa Lindgren, social hållbarhet
Adelinn Persson Söör, trafikplanering

SAMRÅDSHANDLING

Miljökonsekvensbeskrivning

tillhörande detaljplan för Sju Sekel 1 i
stadsdelen Norrmalm

S-Dp 2016-00310



INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1.	INLEDNING	7
	BAKGRUND	7
	SYFTET MED PLANEN	7
	SYFTET MED MILJÖBEDÖMNINGEN	7
2.	PLANOMRÅDET IDAG	8
	OMRÅDESBESKRIVNING	8
	PLANFÖRHÅLLANDEN	9
	RIKSINTRESSET STOCKHOLMS INNERSTAD MED DJURGÅRDEN	9
3.	AVGRÄNSNING	11
	BEHOVSBEDÖMNING	11
	AVGRÄNSNINGSSAMRÅD	11
	GEOGRAFISK AVGRÄNSNING	11
	TIDSMÄSSIG AVGRÄNSNING	11
	TEMATISK AVGRÄNSNING	12
4.	ALTERNATIV	12
	HISTORIK	12
	PLANFÖRSLAG	13
	JÄMFÖRELSEALTERNATIV	14
	NOLLALTERNATIV	14
5.	METOD OCH BEDÖMNING	14
	BEDÖMNINGSGRUNDER	14
	ARBETSPROCESS	15
6.	KONSEKVENSER	15
	KULTURMILJÖ	16
	STADSBILD	22
	SOCIAL TILLGÄNGLIGHET	28
7.	SAMLAD BEDÖMNING	34
	PARKENS LÄSBARHET	34
	MÖTESPLATS OCH OFFENTLIG PLATS	35
	ARKITEKTONISK UTFORMNING	35
8.	FORTSATT PLANERING	36
	REFERENSER	38



SAMMANFATTNING

Den föreslagna detaljplanen för fastigheten Sju Sekel 1 i Kungsträdgården i Stockholm syftar till att möjliggöra en byggnad som ska inhysa en flaggskeppsbutik för teknikföretaget Apple. Idag bedrivs restaurangverksamhet inom fastigheten. Planförslaget möjliggör en större byggnad än den befintliga restaurangbyggnaden, vilket innebär att fastighetsgränserna behöver justeras.

Kungsträdgården är Stockholms äldsta park med anor från 1400-talet och ingår i riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården för bland annat sina kulturhistoriska värden. Värdena utgörs av både parkens fysiska strukturer och av Kungsträdgårdens funktion som park och allmän plats. Parken fyller en viktig funktion som mötesplats och offentligt rum mitt i innerstadens bebyggelse. Stadsbyggnadskontoret har bedömt att planförslaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan, vars konsekvenser ska redogöras i en miljökonsekvensbeskrivning. Inom planprocessen har miljöaspekterna kulturmiljö, stadsbild och social tillgänglighet bedömts som relevanta att utreda i konsekvensbeskrivningen.

Byggnaden som planförslaget medger har större fotavtryck och är i stora delar högre än den befintliga byggnaden. Det innebär att ett område om cirka 350 kvadratmeter i den norra delen av Kungsträdgården som idag är planlagd som parkmark övergår till att vara kvartersmark med kommersiella ändamål. Fastigheten Sju Sekel 1 är idag planlagd för kommersiellt ändamål.

Ett genomförande av planförslaget bedöms påverka omgivningen till följd av den nya byggnadens volym och ianspråktagande av parkmark. Detaljplaneförslaget reglerar inte vilken typ av kommersiell verksamhet som ska förekomma inom fastigheten, eller hur byggnaden ska utformas. Dessa aspekter bedöms dock ha stor betydelse för hur genomförandet av planförslagets syfte, det vill säga att möjliggöra en Apple-flaggskeppsbutik, påverkar omgivningen. Därför beaktas både verksamheten och dess funktion, och utformningen av byggnaden i miljökonsekvensbeskrivningen, även om det inte regleras i planen.

En utveckling enligt planförslaget och dess syfte innebär försäljning av varor som bryter mot Kungsträdgårdens tradition som allmän plats och park, en större byggnad som påverkar siktlinjer och skala i parkrummet, samt att framtoningen av parkens trädalléer minskas. Planförslaget bedöms därmed riskera att påverka platsens historiska läsbarhet och värdeskapande egenskaper negativt. En Apple-flaggskeppsbutik bedöms däremot stärka Hamngatans kommersiella prägel och därmed som riksintressant kulturmiljö.

Planförslagets visuella påverkan är lokal och begränsad till den norra delen av Kungsträdgården och Hamngatan. Planförslagets påverkan på stadsbilden är som störst betraktat ovanifrån från nordost där den planerade byggnaden blir ett dominant inslag i stadsbilden med effekten att andra element i vyn blir underordnade, vilket bedöms påverka områdets karaktär. Den planerade byggnaden bedöms leda till märkbara förändringar även för andra vyer, dock utan att betydelsefulla karaktärsdrag för stadsbilden påverkas. Planförslaget medger en byggnad som uppenbart kommer leda till konsekvenser för stadsbilden. Huruvida konsekvenserna är positiva eller negativa är upp till betraktaren och kan inte bedömas entydigt och allmängiltigt.

Den sociala tillgängligheten i norra Kungsträdgården påverkas både positivt och negativt av den fysiska förändringen som planförslaget

medger och av övergången från restaurang till butik. Den unika verksamheten skapar en mötesplats för både lokala och mer långväga besökare. En butiksverksamhet hör däremot inte till Kungsträdgårdens traditionella ändamål och kan komma att påverka närområdets kvaliteter som mötesplats. Tryggheten runt platsen kan påverkas positivt av tydligare gestaltning än i dagsläget men negativt av ändrade öppethållningstider.



FIGUR 1.
Befintlig restaurangbyggnad inom fastigheten Sju Sekel 1 idag (vypunkt 5).
I rapporten visas den befintliga restaurangbyggnaden (foton) och den planerade byggnaden som planförslaget medger (fotomontage) från upp till åtta olika vypunkter utvalda av Stockholms stad (2018b), se figur 2.

1. INLEDNING

Bakgrund

Inom fastigheten Sju Sekel 1 i den norra delen av Kungsträdgården ligger idag restaurangen TGI Fridays (Figur 1). Restaurangbyggnaden är en våning med en tillhörande uteservering. Restaurangen uppfördes 1986 och ersatte då en tidigare restaurang (7 Sekel) på samma plats. Teknikföretaget Apple har förvärvat tomträtten¹ och vill studera möjligheten att uppföra en flaggskeppsbutik på platsen där restaurangen idag ligger. Apple har därför inkommit med en ansökan om planändring för fastigheten Sju Sekel 1 (Stadsbyggnadskontoret, 2016).

Beslut om påbörjande av planarbete fattades av Stadsbyggnadsnämnden i april 2016 (Stadsbyggnadsnämnden, 2016) efter förslag från Stadsbyggnadskontoret. I samband med planarbetet gjordes bedömningen att planförslaget kan antas medföra risk för betydande miljöpåverkan. Denna miljökonsekvensbeskrivning (MKB) har tagits fram för att utgöra miljöbedömningen av den föreslagna detaljplanen.

I inledningen av planprocessen har utbyggnadsförslaget som låg till grund för beslutet omarbetats. Påbörjande av planarbete för att pröva det omarbetade förslaget beslutades av Stadsbyggnadsnämnden i september 2017 (Stadsbyggnadsnämnden, 2017). Det nya förslaget som ligger till grund för det nu aktuella planförslaget, samt för miljöbedömningen i denna miljökonsekvensbeskrivning, upptar en mindre yta och är lägre än det tidigare förslaget (Stadsbyggnadskontoret, 2017).

Syftet med planen

Syftet med den nya detaljplanen är att möjliggöra en ny byggnad som kan innehålla en så kallad Apple-flaggskeppsbutik med därtill hörande aktiviteter inom fastigheten Sju Sekel 1. Detaljplanen syftar även till att ordna och förtydliga denna del av Hamngatans gaturum (Stadsbyggnadskontoret, 2018).

Syftet med miljöbedömningen

När en kommun upprättar en detaljplan ska kommunen alltid utföra en behovsbedömning (ett ställningstagande) av huruvida planen kan antas medföra betydande miljöpåverkan. I behovsbedömningen daterad 2017-10-25 antas ett genomförande av detaljplanen kunna medföra betydande miljöpåverkan (Stadsbyggnadskontoret, 2017).

Om planen antas medföra betydande miljöpåverkan ska kommunen göra en miljöbedömning av planen och upprätta en skriftlig redogörelse, en så kallad miljökonsekvensbeskrivning (MKB). I och med att planändret har inletts innan 1 januari 2018, då det nya kapitel 6 i miljöbalken trädde ikraft, så upprättas denna MKB enligt gamla 6 kap. 11 – 18, 20 §§ miljöbalken. Länsstyrelsen har getts tillfälle att yttra sig över den preliminära avgränsningen av MKB:n.

Syftet med att utföra en miljöbedömning är att integrera miljöaspekter i detaljplanen så att en hållbar utveckling främjas enligt 6 kap. 11 § miljöbalken samt att ge beslutsfattarna "tillgång till beslutsunderlag som möjliggör en ökad miljöhänsyn och som leder fram till bättre beslut från miljösynpunkt" (prop. 1990:91/90).

Syftet med denna miljöbedömning är att redovisa de miljökonsekvenser som kan knytas till den specifika detaljplanen för Sju Sekel 1. I detta ingår



FIGUR 2.
Kungsträdgården med omgivning i City. De numererade vinklarna anger vupunkter (Sweco Architects, 2018).

[1] Fastigheten upplåts med tomträtt till Sju Sekel AB genom TMF Sweden AB (Stadsbyggnadskontoret, 2016)

att motivera relevanta miljöaspekter som kan medföra en risk för betydande miljöpåverkan. MKB:n ämnar också ge en samlad bedömning av planens miljöpåverkan, visa på åtgärdsförslag som kan avhjälpa respektive minska den negativa påverkan från planen samt utgöra ett beslutsunderlag i den kommunala planeringen.

2. PLANOMRÅDET IDAG

Områdesbeskrivning

PLANOMRÅDET

Området som föreslås ingå i detaljplanen ligger i den norra delen av Kungsträdgården i stadsdelen Norrmalm. Planområdet omfattar hela fastigheten Sju Sekel 1, inom vilken TGI Fridays har sin verksamhet idag, samt delar av den omgivande fastigheten Norrmalm 2:41. TGI Fridays byggnad är till största delen omkring 4,5 meter hög med en påbyggnad i mitten av byggnaden som är cirka 6 meter hög. Byggnaden fyller hela fastigheten och väggarna ligger i fastighetsgräns. Restaurangen är sexkantig och har tre längre sidor. Restaurangen omges av terrasser både österut, västerut och söderut, mot Kungsträdgården. Området runt restaurangen kan upplevas som brokigt och utan egentlig struktur.

Under den befintliga byggnaden finns en källarvåning som idag inrymmer kök och personalutrymmen. I anslutning till källarvåningen finns en nätstation. Restaurangen ramar in av trädalléer längs Hamngatan, Birgit Nilssons allé och Jussi Björlings allé. Söder om planområdet breder Kungsträdgården ut sig. I närområdet finns väletablerade shoppingområden, med bland annat varuhuset NK, köpcentret Gallerian och flera andra butiker, samt ett antal restauranger, caféer och barer i och intill Kungsträdgården.

KUNGSTRÄDGÅRDEN

Kungsträdgården är Stockholms äldsta och mest centrala park med anor från 1400-talet och sträcker sig från Hamngatan i norr till Stockholms



FIGUR 3.
Trädalléerna
som sträcker sig
från Hamngatan
till Stockholms
ström (vypunkt 4)
(Stockholms stad,
2018b).

ström i syd. Parken är en populär mötesplats och olika slags evenemang är vanligt förekommande i parken. Närmast planområdet finns en damm kantad av dubbla rader av körsbärsträd som är populära mål för besökare i parken. Längre söderut, mitt i Kungsträdgården står en staty av Karl XIII. Statyn omgärdas av Karl XIII:s torg beklätt med konstgräs och som vintertid fungerar som skridskobana för parkens besökare. Vid Karl XIII:s torg finns även en scen som används vid olika framträdanden och evenemang i Kungsträdgården.

Den sydligaste delen av Kungsträdgården har en tydlig parkkaraktär med gräsytor, planteringar, välklippta häckar och grusgångar. Här finns också Molins fontän, almarna från 1800-talet, som har gett namn till Almstriden, och en staty av Karl XII. Hela Kungsträdgården, från Hamngatan till Stockholms ström, kantas av trädalléer, se figur 3. Alléerna har anor från 1600-talet men träden där idag planterades i huvudsak i slutet av 1990-talet.

Kungsträdgården omges av varierande bebyggelse. I norr tornar PK-huset upp sig medan hela Kungsträdgårdens östra sida ramas in av flervåningshus av varierande ålder och stil längs Kungsträdgårdsgatan, de så kallade bankpalatsen. Mellan Kungsträdgårdsgatan och Birgit Nilssons allé finns tre paviljongliknande restauranger och caféer som vetter mot parkens norra del. På västra sidan av den norra halvan av Kungsträdgården finns flervåningshus, bland andra Sverigehuset, och i anslutning till dessa finns en restaurang och Volvos showroom. Väster om den södra halvan finns Sankt Jacobs kyrka och Kungliga Operan.

Planförhållanden

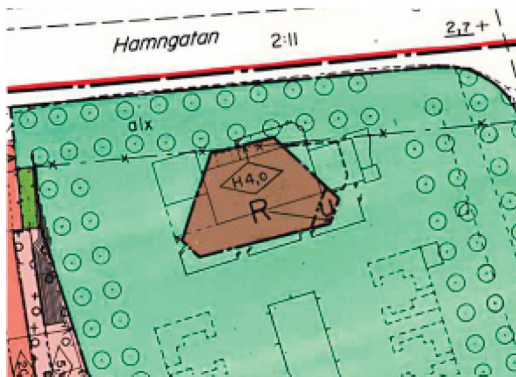
I gällande plan för hela Kungsträdgården, Stadsplan PI 7362 (Stadsbyggnadskontoret, 1982), är fastigheten Sju Sekel 1 planlagd som byggnadskvarter för kommersiellt ändamål medan den omgivande fastigheten Norrmalm 2:41 är planlagd som parkmark (Figur 4). Enligt gällande plan är den högsta tillåtna byggnadshöjden 4 meter inom fastigheten Sju Sekel 1. I nuvarande plan finns angivet i planbeskrivningen att det är en servering som ersätter den tidigare byggnaden.

Som grund till stadsplaneringen i centrala Stockholm ligger *Program för City* som är en konkretisering av stadens vision för Stockholms innerstad. Syftet med programmet är att uttrycka Stockholms stads intentioner för utvecklingen av City ur ett helhetsperspektiv. Vid förändring ska hänsyn tas till bland annat platsens och områdets egenvärde. (Stadsbyggnadskontoret, 2017b).

Den 19 februari 2018 antog kommunfullmäktige en ny översiktsplan för Stockholm (Stockholms stad, 2018). Planen har vunnit laga kraft. I planen beskrivs vikten av att City fortsatt är en attraktiv stadsmiljö. Det anges vara en framgångsfaktor för hela stadens tillväxt och utveckling. Ett tätare City och en mer intensiv stadsmiljö kan framförallt åstadkommas genom förändringar i befintlig bebyggelse och utveckling av de offentliga rummen. Utvecklingen ska ske utan att riksintresset för kulturmiljö (se nedan) skadas.

Riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården

Planområdet ligger inom riksintresset för kulturmiljövården Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115). Kungsträdgården, Hamngatan och finansens byggnader vid Kungsträdgårdsgatan är utpekade som värdekärnor i riksintresset. Värdekärnor är miljöer som är särskilt betydelsefulla för



Figur 4.
Utklipp ur gällande detaljplan för fastigheten Sju Sekel 1 och norra delen av Kungsträdgården (Norrmalm 2:41). Beteckningen "R" står för kommersiellt ändamål.

möjligheten att förstå, uppleva och avläsa specifika historiska skeden och företeelser som riksintresset lyfter fram.

Kungsträdgården är Stockholms äldsta park och speglar den svenska parkens historia. Stockholms stad sammanfattar de värdebärande karaktärsdragen för Kungsträdgården i sin översiktsplan såhär:

- Träden, statyerna, fontänerna och bebyggelsen från skilda tider är betydelsefulla delar som vittnar om Kungsträdgårdens historia, olika perioders stilideal och parkens användning.
- De omgivande byggnadernas representativa fasader bidrar till upplevelsen av ett viktigt offentligt rum.
-

Med värdebärande karaktärsdrag avses vilka av platsens bestandsdelar som mest bidrar till den historiska läsbarheten.

För en mer djupgående beskrivning av riksintresset och tillhörande värdebärande karaktärsdrag, uttryck och motiv se konsekvensbedömning i kapitel 6, samt Stadsbilda- och kulturmiljöanalysen (Sweco Architects, 2018).

RIKSANTIKVARIEÄMBETETS MOTIVERING AV RIKSINTRESSET STOCKHOLMS INNERSTAD MED DJURGÅRDEN

Storstadsmiljö, präglad av funktionen som landets politiska och administrativa centrum sedan medeltiden och de mycket speciella topografiska och kommunikationsmässiga förutsättningarna för handel, samfärdsel och försvar. Utvecklingen inom stadsplane- och byggnadskonsten har fått särskilda tydliga uttryck med alla epoker från medeltid till nutid väl representerade. Residens-, domkyrko- och universitetsstad samt viktig sjöfarts- och industristad.



Figur 5.
Flygbild över
Kungsträdgården
från 1950
(Stadsbyggnadskontoret,
2018).

3. AVGRÄNSNING

Behovsbedömning

Stadsbyggnadskontoret har i inledningen av den aktuella planprocessen gjort bedömningen att planförslaget kan antas medföra betydande miljöpåverkan (Stadsbyggnadskontoret, 2017). I utlåtandet lyfts framför allt kulturmiljön i området, inklusive riksintresset Stockholms innerstad med Djurgården, som den väsentligaste miljöaspekten. Stadsbyggnadskontorets bedömning baseras på yttranden från Stockholms stadsmuseum, Miljöförvaltningen och Storstockholms brandförsvär. Observera att yttrandena har lämnats på det tidigare förslaget på byggnadens utformning som presenterades i samband med det första startpromemorian för planläggningen i mars 2016 (Stadsbyggnadskontoret, 2016). Det planförslag som nu är aktuellt är justerat utifrån synpunkter på det tidigare förslaget.

Stockholms stadsmuseum bedömer att planförslaget skulle innebära mycket stor negativ inverkan på kulturmiljön. Stadsmuseet nämner bland annat påverkan på flera värdekärnor tillhörande riksintresset samt att butiksverksamheten strider mot Kungsträdgårdens idé som allmän park.

Miljöförvaltningen bedömer att detaljplanen inte kan antas innebära betydande miljöpåverkan. I planprocessen bör dock klimatanpassning av platsen och dess energianvändning beaktas liksom planförslagets påverkan rekreativa funktioner. Övriga aspekter som Miljöförvaltningen beaktat är vatten, luftkvalitet och markföroreningar.

Storstockholms brandförsvär gör i sitt yttrande inga anmärkningar på den planerade bebyggelsen och identifierar inget som skulle kunna förhöja risknivåerna. I planprocessen måste ändå framkomlighet, tillgänglighet och tillgång till brandvatten beaktas.

Avgränsningssamråd

Avgränsningssamråd kring vilka miljöaspekter som MKB:n ska belysa har hållits med Länsstyrelsen i Stockholms län i februari 2018 (Stadsbyggnadskontoret, 2018b). Stadsbyggnadskontoret och Sweco har gemensamt gjort bedömningen att kulturmiljö, stadsbild och social tillgänglighet är väsentliga miljöaspekter att utreda i MKB:n.

I Länsstyrelsens intresse ligger främst kulturmiljövärdena vid och omkring Kungsträdgården som ingår i riksintresset för Stockholms innerstad och Djurgården. För parkens funktion och sociala värden anser Länsstyrelsen att det är upp till Stockholms stad att avgöra dess ändamål och hur den ska utvecklas och användas.

Geografisk avgränsning

Det geografiska område som beaktas i miljökonsekvensbeskrivningen är förutom området runt själva planområdet även de områden varifrån byggnaden som planförslaget medger kan ses, det vill säga Kungsträdgården och Hamngatan i första hand.

Tidsmässig avgränsning

Konsekvensbeskrivningen utgår från hur den föreslagna utvecklingen av planområdet påverkar omgivningen år 2030, vilket sammanfaller med Stockholms stads mål år för Program för City. Antagande av planen beräknas tidigast till slutet av år 2019 och planens genomförandetid är fem år.

Tematisk avgränsning

Vid avgränsningssamrådet yttrades inga invändningar mot föreslagen avgränsning och denna MKB beskriver och bedömer således planförslagets konsekvenser för kulturmiljön, stadsbilden och den sociala tillgängligheten. Övriga aspekter relevanta för miljön, såsom dagvatten, buller och luftkvalitet antas inte medföra betydande miljöpåverkan och ingår därför inte i MKB:n. Dessa beskrivs istället kortfattat i planbeskrivningen.

4. ALTERNATIV

Historik

Apple har köpt tomträtten till fastigheten Sju Sekel 1 med avsikten att uppföra en flaggskeppsbutik. Några alternativa lokaliseringar av en flaggskeppsbutik är inte aktuella och utreds därför inte i denna MKB.

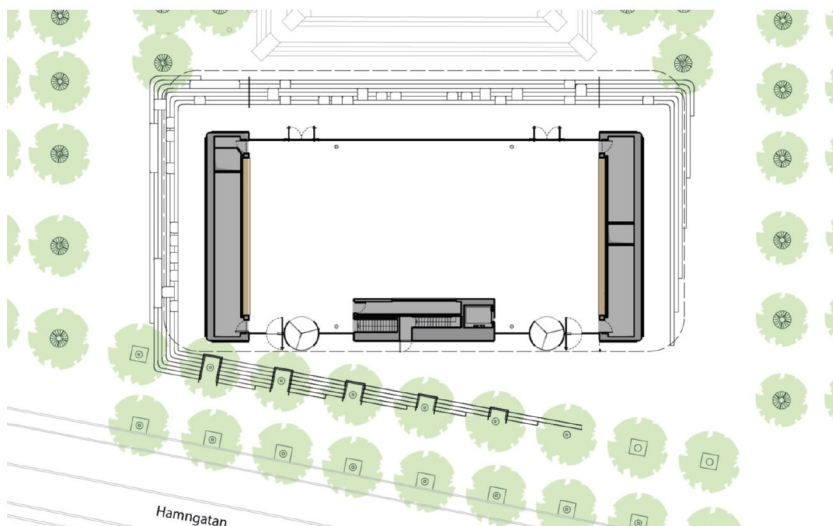
"Sju Sekel was the preferred location for the new Apple Flagship Store, because we could execute the vision of Apple Retail. That vision is to create a modern-day town square, where visitors come to shop, be inspired, learn, or connect with others in their community through our Today at Apple programme. The public space would be perfectly connected to improve and enhance the Park for the community."

Apple, 2018

Arkitektoniskt har designen genomgått flera justeringar sedan projektstart, nedan återges kort de större förändringarna, se figurer 6 och 8. Justeringarna har gjorts delvis utifrån önskemål från staden under planprocessen.

- Butikens yta har minskat med cirka 60 m².
- Höjden på byggnaden har sänkts med cirka 0,6 meter.
- Takytan har minskat med knappt 30 procent.
- Byggnaden har utformats med en mer kvadratisk form mot tidigare rektangulär.
- Föreslagna entréer mot dammen har flyttats till kortsidorna.
- Genomsiktligheten till parken har minskat, främst beroende på digital skärm på södra väggen (vänd inåt butiken).

En planbestämmelse om serveringsmöjlighet har diskuterats under processen.



Figur 6.
Situationsplan över det tidigare förslaget till utformning av byggnaden. (Foster and Partners, 2017).

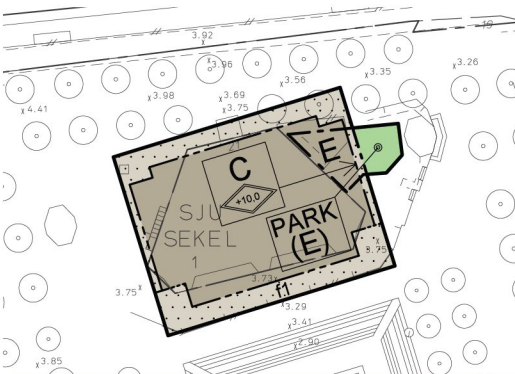
Planförslag

Det aktuella planförslaget innebär att den befintliga byggnaden inom fastigheten Sju Sekel 1 rivs och ersätts med en ny byggnad, se figur 7. Den nya byggnaden är planerad att ha en våning med en höjd på cirka 5,4 meter över marknivå. Den planerade byggnaden har ett tak som är större än byggnaden med en area omkring 787 m². Taket är större och har annan form än befintlig byggnad och fastighet, vilket innebär att fastighetens utbredning behöver justeras vid ett genomförande av planen. Planområdet kommer att omfatta hela fastigheten Sju Sekel 1 samt delar av fastigheten Norrmalm 2:41.

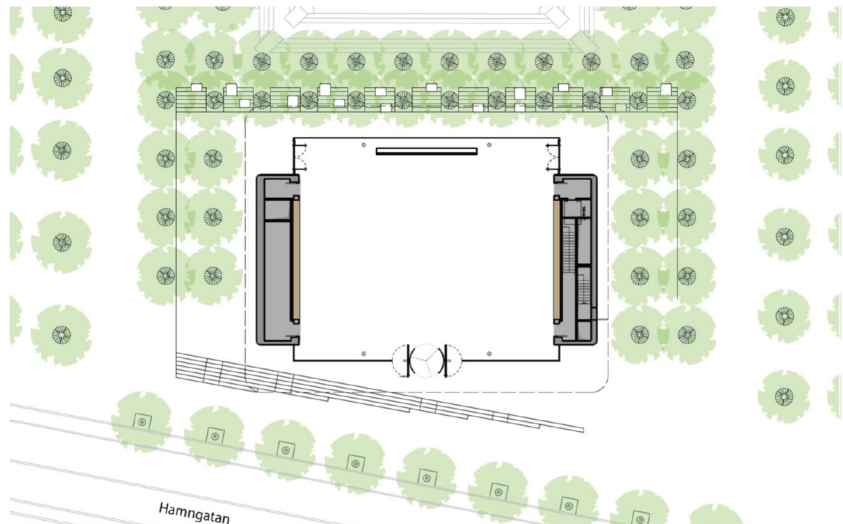
Det aktuella nybyggnadsförslaget är planerat att uppföras med glasfasader mot norr och syd, samt stenfasader mot väst och öst. Takets hörn och övre kanter är något rundade. Byggnaden har en entré för besökare mot Hamngatan och öppningar för utrymning mot både Jussi Björlings allé och Birgit Nilssons allé. Öppningen mot Jussi Björlings allé är tänkt att användas för gods- och avfallstransporter.

Förutom försäljning och demonstrering av sina produkter har Apple för avsikt att hålla evenemang, föreläsningar och tillställningar i butiken.

Källaren planeras bland annat inhysa personalutrymmen, varu- och avfallshantering. Nätstation i källarvåningen ska enligt planförslaget vara tillgängligt genom servitut. Området på marknivå som ligger ovanför utrymmet för nätstationen, och som ligger utanför den nya fastighetsgränsen kommer att planläggas som park.



Figur 7.
Utklipp ur föreslagen detaljplan för fastigheten Sju Sekel 1. Beteckningen "C" står för kvartersmark för centrumändamål, "E" står för teknisk anläggning under mark (Stadsbyggnadskontoret, 2018c).



Figur 8.
Situationsplan över den föreslagna byggnaden inom planområdet (Foster and Partners, 2017).

EFFEKTER

Planförslagets viktigaste effekter utgörs av en större och högre byggnad än i nuläget. Byggnaden som upptar hela fastigheten medför en förändrad stadsbild med annorlunda siktlinjer, vyer och kopplingar mellan Hamngatan och Kungsträdgården. Även stadsrummet i den norra delen av parken förändras liksom själva parken då nybyggnadsförslaget innebär att några träd i allén vid Hamngatan behöver tas bort. Verksamheten och användningsändamålet inom fastigheten kommer att ändras och eventuellt leda till konsekvenser för Kungsträdgårdens sociala egenskaper.

Jämförelsealternativ

Stadsbyggnadskontoret har föreslagit ett jämförelsealternativ där befintlig byggnad utvecklas (Stadsbyggnadskontoret, 2017). Jämförelsealternativet innebär att Apple förverkligar en flaggskeppsbutik enligt gällande plan, vilken idag medger kommersiell verksamhet inom fastigheten. I praktiken skulle det troligen innebära att butiken inhyses i befintlig byggnad, eventuellt med ny utformning av fasader och tak. Den tillåtna byggnadshöjden är enligt gällande plan 4 meter. Byggnaden fyller idag hela fastigheten och väggarna ligger på fastighetsgränsen. Uteserveringen som idag upptar en stor yta utanför fastighetsgränsen kommer att försvinna.

EFFEKTER

Det viktigaste effekten av jämförelsealternativet är det förändrade användningen för byggnaden, vilket kan få konsekvenser för Kungsträdgårdens sociala egenskaper. Jämförelsealternativet bedöms inte medföra några större effekter i den fysiska omgivningen, bortsett från att uteserveringen och tillhörande tillfälliga förvaringsytor försvinner.

Nollalternativ

Den befintliga restaurangbyggnaden är fullt utbyggd enligt gällande detaljplan och nollalternativet utgår från att restaurangverksamhet och byggnad kommer att bevaras som de är i dagsläget. Även omkringliggande uteservering kvarstår i befintligt skick, detta regleras dock inte genom nuvarande detaljplan.

5. METOD OCH BEDÖMNING

När en kommun upprättar en detaljplan ska kommunen alltid utföra en behovsbedömning (ett ställningstagande) av huruvida planen kan väntas medföra betydande miljöpåverkan. Om planen antas medföra betydande miljöpåverkan ska kommunen göra en miljöbedömning av planen och upprätta en skriftlig redogörelse, en så kallad miljö-konsekvensbeskrivning (MKB) enligt 6 kap. 11 – 18, 20 §§ miljöbalken.

En miljökonsekvensbeskrivning av ett planförslags miljöpåverkan utgår i vanliga fall från den fysiska förändring som planförslaget medger, det vill säga det som regleras genom plankarta och planbestämmelser och beskrivs och motiveras i planbeskrivningen. För det aktuella planförslaget har man gjort bedömningen att förslaget antas innebära betydande miljöpåverkan för social tillgänglighet, vilket bland annat knyter an till parkfunktionen inom riksintresset. Den sociala tillgängligheten har bedömts att främst påverkas av funktionen hos den verksamhet som medges av planförslaget snarare än den fysiska utformningen. Planförslaget liksom gällande plan medger kommersiell verksamhet, vilket kan innefatta både restaurang, som i nuläget, eller butik, i enlighet med Apples intentioner. Därför bedömer Sweco att det för konsekvensbeskrivningen är relevant att beakta den förändring av funktion som planförslaget möjliggör för Apple, även om det för planens bestämmelser inte har någon betydelse.

Bedömningsgrunder

Grunderna för att värdera en miljöaspekt skiljer sig åt mellan de olika aspekterna och presenteras därför inledande i varje avsnitt, under rubriken Bedömningsgrunder. Betydelsen av miljöaspekten värderas bland annat med hänsyn till relevanta bestämmelser. För de olika bevarandebestämmelserna, som exempelvis kulturmiljö, är området eller objektets specifika kvalite-



ter, särart och eventuellt lagstadgat skydd viktigt vid bedömningen. För att göra en samlad bedömning av planens konsekvenser (görs i kapitel 7) har planen stämts av mot stadens gällande styrdokument för planering. Mål som knyter an till City och den specifika platsen har utgjort grund för resonemanget.

I översiktsplanen anges mål för stadsbyggandet och planeringsinriktningar för att värna de allmänna intressena. Stadsbyggnadskontorets förslag till utveckling för City redovisas i Program för City. Programmet är framtaget för att ligga till grund för arbetet med detaljplaner inom olika delar av City.

Arbetsprocess

Arbetet med MKB:n inleddes under februari 2018. Arbetet har sedan start pågått i nära samarbete med Stadsbyggnadskontoret, Apple och Foster and Partners². Utifrån de miljöaspekter som bedömdes som betydande i behovsbedömningen identifierades ett behov av att utreda stadsbild och kulturmiljö samt sociala aspekter och tillgänglighet mer utförligt. Som vidare stöd för planarbetet togs även en dagvattenanalys, geotekniskt PM samt trafikutredning fram. Följande utredningar framtagna specifikt för detaljplanen har använts som underlag för MKB:n till samrådet:

- Stadsbild- och kulturmiljöanalys – Detaljplan Sju sekel, Kungsträdgården (Sweco Architects)
- Analys av tillgänglighet och sociala aspekter – Sju sekel i Kungsträdgården (Sweco Society)
- Trafikutredning Fastighet Sju Sekel 1 i stadsdelen Norrmalm, underlag till detaljplan (Sweco Society)
- Dagvattenutredning Sju Sekel (Sweco Environment)
- Geotekniskt PM (Sweco Civil)

Planen begränsar byggnadens höjd och utbredning, men anger inga ytterligare bestämmelser gällande utformning. Analysen som görs är därför baserad på de fotomontage som tagits fram för byggnaden. Förutom själva byggnaden gestaltar fotomontagen även omkringliggande områden med bland annat trappor, träd och räcken av glas. Dessa ligger i huvudsak utanför planområdet och därmed även utanför rådigheten för den aktuella planen, och beaktas därmed inte i konsekvensbedömningarna.

6. KONSEKVENSER

Stadsbild och *Kulturmiljö* är som discipliner nära besläktade och de tangerar ofta varandra. Även stadsbild, kulturmiljö och *Social tillgänglighet* har flera beröringspunkter. För att tydligare presentera de konsekvenser som kan uppstå av den nya planen presenteras konsekvenserna separat i tre avsnitt i detta kapitel. Avslutningsvis görs en samlad bedömning i kapitel 7.

Stadsbild behandlar dagens stadsbild som den ter sig här och nu, med fokus på estetiska dimensioner. Kulturmiljö behandlar miljöns historiska framväxt och hur denna kan avläsas idag, det vill säga platsens kulturhistoriska dimensioner. Med social tillgänglighet redogörs för hur människor upplever platsen i dag och vilken relation de har till den.

För de aspekter där bedömningen skiljer sig avsevärt beroende på perspektivet, det vill säga sett från Hamngatan eller från Kungsträdgården, görs bedömningen uppdelat. Detta för att enklare kunna utläsa de olika konsekvenser som kan uppstå.

Då nollalternativet och nuläget i stort sett bedöms som lika, görs endast en mycket kort bedömning mot nollalternativet.

[2] Foster and Partners är anlitade av Apple för att ta fram butikens utformning.

Kulturmiljö

HISTORIK

En mer ingående redogörelse för områdets historia och kulturhistoriska sammanhang återfinns i Stadsbild- och kulturmiljöanalysen (Sweco Architects, 2018), här ges en kort sammanfattning av utvecklingen sedan 1400-talet.

Kungsträdgården har en historia som sträcker sig tillbaka till 1400-talet, då inledningsvis som köksträdgård för hovet. Marken var sank och lämpade sig inte för annan bebyggelse. Vid 1600-talet uppfördes slottet Makalös i södra delen av parken, och köksträdgården flyttades. Under 1600-talet utvecklades parken till en barockpark, och alléerna tillkom parallellt i väst och öst, se figur 9. Under 1700-talet uppfördes ett nytt orangeri i norra delen vid Hamngatan, och parken blev 1763 delvis tillgänglig för borgerskapet för första gången. Parken var fortfarande muromgärdad och allmänheten släpptes in först mot seklets slut. Kungsträdgården utgjorde därmed stadens första offentliga park. Orangeriet omvandlades runt år 1770 till Vauxhall, ett nöjes- och danspalats inspirerat av motsvarigheter i Paris och London. Under 1820-talet förändrades parken radikalt, då grönskan ersattes med en grusplan för exercis och enbart alléerna bevarades av den äldre parkmiljön. I mitten av 1800-talet revs orangeriet och samtidigt planterades en allé i norr längs Hamngatan. Under andra halvan av 1800-talet återfick parken sin parkkaraktär och skötseln övergick till Stockholms stad. Under 1900-talet har sedan parken moderniserats i omgångar, och inför stadens 700-årsjubileum (1953) rustades parken för att bli en modern folk- och citypark. Restaurangen 7 sekel uppfördes på platsen för det gamla orangeriet, se figur 10.



Figur 9.
Kungsträdgården
från norr. I södra
delen ligger palatset
Makalös. Kopparstick
av J v.d. Aveelen,
1700. Stockholms
stadsmuseum (2018).



Figur 10.
Restaurangbyggnaden
7 sekel, från år 1953,
på platsen för det
gamla orangeriet. I
bakgrunden syns NK
och Sverigehuset (Gram,
1973).

1971 övertog Stockholm stad ägandet av Kungsträdgården, och samma år rasade Almstriden i parken. I stadens ägo fastslogs att parken skulle vara mark för allmänt ändamål, bortsett från tomten mot Hamngatan som uppläts för Handelskammaren. 1986 uppfördes den byggnad som idag står på platsen. Så sent som 1998 fick parkens norra del de parallella alléer av körsbärsträd som många idag starkt förknippar med Kungsträdgården. Under 2000-talet tillkommer restaurangpaviljongerna längs Kungsträdgårdsgatan (östra sidan) som ersatte äldre paviljongbyggnader. Parken är idag en av Stockholms viktigaste offentliga platser och fungerar som mötesplats för både privatpersoner och offentliga sammankomster.

NULÄGE

Det öppna stadsrummet som utgör Kungsträdgården har i hög grad präglats och förändrats utifrån stadens skiftande behov och olika tiders ideal. Kontinuiteten består i platsen benägenhet att förändras och spegla samtidens behov över tid. Helhetsmiljön präglas i dag av inslag och karaktärsdrag från vitt skilda perioder.

Runt norra delen av Kungsträdgården och Hamngatan har skalan på bebyggelsen succesivt ökat. Den kommersiella prägeln vid Hamngatan har påverkat ytan mot att bli mer torg och plats än grön park. Det är i princip bara de bevarade träden (lindalléerna) som fortfarande gör det berättigat att definiera norra delen av Kungsträdgården som park, se figur 11.

BEDÖMNINGSGRUNDER

De viktigaste lagarna som reglerar skyddet av kulturmiljön är Miljöbalken (1998:808) (MB) och Plan- och bygglagen (2010:900) (PBL). Miljöbalken reglerar riksintressen och inbegriper möjlighet till överinsyn av länsstyrelsen. Ett riksintresse innebär inte ett förbud mot åtgärder i eller i närheten av området. Åtgärder som kräver någon form av tillstånd, detaljplan eller

liknande och påtagligt kan komma att skada ett riksintresse får däremot inte komma till stånd (Stockholms stad, 2017).

Utöver MB och PBL regleras bevarandet av kulturmiljön också genom Kulturmiljölagen (1988:950), Förordning om statliga byggnadsminnen (2013:558) och förtydliganden i Boverkets byggregler (BBR) samt lokala ställningstaganden, till exempel Stockholms stadsmuseums kulturhistoriska klassificering och Översiktsplan Stockholm 2018. För en ingående beskrivning av bedömningsgrunder se stadsbild- och kulturmiljöanalys (Sweco Architects, 2018).

Hela Stockholms innerstad utgör ett samlat riksintresse för kulturmiljövården i egenskap av politiskt, administrativt och kulturellt centrum sedan medeltiden. För det aktuella riksintresset, Stockholms innerstad med Djurgården (AB 115), finns en riksintressebeskrivning (se kapitel 2 för motivering av riksintresset) och ett fördjupande kunskapsunderlag som beskriver de kulturhistoriska värdena i miljön. Konsekvensbedömningen av kulturmiljön utgår från de värden som pekas ut i båda dessa dokument.

Vid bedömning av en åtgärds konsekvenser för riksintresset bör det analyseras hur mycket, på vilket sätt, och för hur lång tid, en åtgärd kan komma att inverka på miljöns kulturhistoriska värden. Grunden för metoden bygger på miljöns läsbarhet, det vill säga möjligheten att förstå och uppleva ett områdes riksintressanta kulturhistoriska sammanhang. Det kulturhistoriska sammanhanget kan förstås och upplevas genom fysiska uttryck i miljön så som karaktärsdrag, strukturer, samband, funktioner och objekt. Planförslagets påverkan på de fysiska uttrycken och den möjlighet till läsbarhet som dessa ger upphov till är grunden för analysen. I kulturmiljöanalysen framtagna som underlag för planförslaget redogörs mer ingående för metoden för bedömning.



Figur 11.
Träden längs Hamngatan
utgör ett viktigt
element i förståelsen för
Kungsträdgården som
park.



Riksantikvarieämbetes riksintressebeskrivningar innehåller ett motiv till varför en miljö anses ha ett riksintressant kulturhistoriskt sammanhang samt hur detta kan avläsas i den fysiska miljön genom så kallade uttryck. Av riksintresset Stockholms stad med Djurgårdens cirka 80 definierade uttryck bedöms följande vara representerade inom det aktuella utredningsområdet (observera att detta är urklipp från längre beskrivningar):

- Uttryck för funktionen som huvudstad och förvaltningsstad alltsedan medeltiden, men särskilt från 1600-talet och framåt.
- Kungliga miljöer, byggnader för rikets och länets förvaltning, kulturinstitutioner och annan bebyggelse som sammanhänger med funktionerna som huvudstad och länsstad.
- 1600-talets starkt expansiva stad, med stadsplanestruktur, de offentliga rummen och bebyggelse. (...). Det stora reglerings- och utbyggnadsområdet på malmarna, med planstruktur, kyrkor, offentliga byggnader och bostäder. (...) samt även äldre parker och inslag av grönska.
- Det sena 1800-talets stadsbyggande (...) kommunaltekniska anläggningar och parker.
- 1900-talets stadsbyggande och bebyggelseutveckling (...) andra miljöer som återspeglar stadsplanering och bebyggelseutveckling under århundradets inledande årtionden. (...) fullföljandet av den äldre rutnätsstaden. Parkanläggningar och grönska (...).
- Uttryck för det moderna välfärdssamhället och dess stadsbyggande (...) Kontor, bankpalats, näringslivets byggnader.
- (...) Nöjeslivets, samvarons och rekreationslivets byggnader och miljöer. (...) parker och flanörstråk.

Kungsträdgården och Hamngatan är också definierade som så kallade värdekärnor som Länsstyrelsen och Stockholms stad gemensamt har tagit fram för att förtydliga riksintressets värden. Viktiga värd bärande egenskaper för Kungsträdgården är funktionen som park och allmän plats. Hamngatans starkt kommersiella prägel utgör en viktig del av Stockholms roll som kommersiellt centrum. För en utförligare beskrivning av värdekärnorna se Stockholms översiktsplan.

KONSEKVENSBEDÖMNING

Målsättningen vid utveckling av kulturmiljöer är att ta tillvara både kunskaps- och upplevelserelaterade funktioner. Att bevara befintliga miljöer är per definition positivt från kulturhistorisk synpunkt. Men väl avvägda och genomtänkta förändringar kan också få en positiv effekt om de ökar möjligheterna att förstå de historiska sammanhangen. Kungsträdgården som kulturmiljö har präglats av dess funktion som park och användning som allmän plats, miljön är därför känslig mot tillägg som saknar samband med funktionen som park och allmän plats och som bryter mot platsens specifika egenskaper. Planförslaget medger, liksom tidigare plan, endast kommersiell verksamhet, vilket innebär att den kan användas för både restaurang och butik. Men då det i praktiken innebär en stor skillnad mellan restaurang och butik, bedöms det relevant att beakta den aspekten i bedömningen, även om det inte regleras i planen.

Planförslag

Värdekärnan Hamngatan

Den föreslagna funktionen, med ett världskänt och inflytelserikt varumärke, stärker Hamngatans kommersiella prägel och ligger därmed i linje med värdekärnan som riksintressant kulturmiljö. Byggnaden på platsen har idag en viktig rumsavskiljande funktion och skyddar fontänen och granitgradängerna (trappstegen ner mot bassängen) från den stundtals hektiska miljön på Hamngatan. En större byggnad i samma läge förstärker avgränsningen mellan gatu- och parkrummet vilket kan vara en positiv förändring för norra Kungsträdgården som både mötesplats och park. En väl utformad ny byggnad har potential att förstärka och berika kulturmiljön i norra Kungsträdgården och i mötet med Hamngatan (Figur 12).

Värdekärnan Kungsträdgården

Påverkan på Kungsträdgården är direkt med en ny byggnad, större än befintlig, som tar plats inom värdekärnan. Den påverkan som orsakas är att betrakta som permanent, med negativa konsekvenser beträffande alléträd, siktlinjer och skala i stadsrummet.

Om träd i allén mot Hamngatan tas bort påverkas möjligheten att avläsa kulturmiljön negativt. Storleken på påverkan är beroende av antalet träd som försvinner. Idag har redan ett träd i trädraden försvunnit, troligtvis i samband med att nuvarande byggnad uppfördes. Enligt plankartan kommer två träd att behöva tas bort, enligt fotomontagen kommer ytterligare cirka sex träd att försvinna i samma rad. Den nya byggnadens storlek innebär också att stadsrummets skala förskjuts och träden riskerar att bli mindre dominanta i miljön, vilket är en viktig faktor för läsbarheten av Kungsträdgården som park.

Den föreslagna byggnaden är symmetriskt placerad i förhållande till parkens mittaxel vilket följer en viktig grundprincip i parken. På håll kommer siktlinjerna längs mittaxeln i stort att bibehållas, se figur 13. Siktlinjerna mellan Kungsträdgården och Hamngatan, i byggnadens närmiljö, blir mer

Figur 12.
Fotomontage (vypunkt 1) av den planerade byggnaden vid Hamngatan (Foster and Partners, 2018).



påverkade och här finns risk att de bryts, vilket kan försvaga mötet mellan gatan och parken, se till exempel vypunkt 3 (Figur 19).

Försäljning av varor och service utan direkt koppling till den allmänna platsen och parkens funktion bryter mot platsens tradition. En utökad byggrätt kommer att omvandla parkmark till kvartersmark.

Planförslagets påverkan på riksintresset

Om en åtgärd mer än obetydligt inverkar på miljöns kapacitet att särskilt väl belysa det riksintressanta kulturhistoriska sammanhanget finns risk för påtaglig skada på riksintresset (Riksantikvarieämbetet, 2014).

För Kungsträdgården är viktiga värdebärande egenskaper i miljön funktionen som park och allmän plats, och i norra delen av parken är alléerna särskilt viktiga för platsens historiska läsbarhet. Träd som försvinner riskerar att minska möjligheten att avläsa norra delen av Kungsträdgården som en park. Den nya byggnadens storlek påverkar också att rummets skala förskjuts och träden riskerar att bli mindre dominanta i miljön. Byggnadens volym och höjd riskerar att påverka platsens kulturvärden i fråga om skala och proportioner på ett sådant sätt att den dominerar över och förminskar upplevelsen av parkens befintliga strukturer. Planförslaget påverkar således egenskaper som är centrala för läsbarheten av det kulturhistoriska sammanhanget. Påverkan bedöms som permanent och bestående.

För värdekärnan Hamngatan blir påverkan i första hand visuell men planförslaget kan komma att innebära ändrade rörelseströmmar då det nya huset blir ett nytt besöksmål. En väl utformad ny byggnad istället för den år 1986 uppförda befintliga restaurangpaviljongen, har potential att förstärka och berika kulturmiljön i norra Kungsträdgården och i mötet med Hamngatan. Den föreslagna funktionen, med ett världskänt varumärke



Figur 13.
Fotomontage av
planerad byggnad sedd
från mitten av parken,
söder om Karl XIII:s staty
(vypunkt 6) (Foster and
Partners, 2018).



stärker vidare Hamngatans kommersiella prägel och därmed som riksin-
tressant kulturmiljö.

Nollalternativ

Ur kulturmiljösynpunkt bedöms nollalternativet inte utgöra någon skill-
nad mot nuläget.

Jämförelsealternativ

I jämförelsealternativet flyttar Apples flaggskeppsbutik in i nuvarande
byggnad med befintlig plan. Parkmark omvandlas ej till kvartersmark. Ex-
akt utformning av byggnaden och terrasserna runt fastigheten är svåra att
sia om. Det kan dock antas att platsens brokighet idag kommer att stramas
upp. Ur ett perspektiv sett från Hamngatan kommer troligtvis området att
ges mer prägel av kommersiell verksamhet. Sett från Kungsträdgården kan
platsens karaktärsdrag som allmän plats komma att påverkas, då gränsen
mellan det privata och det offentliga förväntas bli skarpare. En kommer-
siell aktör utan anknytning till parkverksamhet påverkar upplevelsen och
funktionen som park.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

För att förhindra, motverka eller lindra de negativa konsekvenser som
planförslaget och den föreslagna utvecklingen bedöms leda till presente-
ras nedan åtgärdsförslag för det fortsatta detaljplanearbetet.

- Minska den visuella upplevelsen av byggnadens skala, höjd och fotav-
tryck genom att jobba med till exempel nättare gestaltning av taket
och/eller ett mindre skärmtak (överhäng).
- Byggnadens gestaltning kan med fördel ges en lättare karaktär som
ansluter till platsens tradition av sommarservering/orangeri/kiosk.
Stor andel glas i fasaderna är positivt ur denna aspekt.
- Dra tillbaka byggnaden tydligt från trädalléerna i norr och bevara sam-
tidigt idag existerande träd.
- En planbestämmelse om servering motverkar risken att försäljning av
varor blir allt för dominerande i parken, vilket annars på sikt hade
kunnat riskera att urholka miljön som park och allmän plats.
- Öka tillgängligheten och öppenheten mot Kungsträdgårdens centrala
rum (mot dammen).

Stadsbild

BEDÖMNINGSGRUNDER

Stadsbild avser områden där byggnader och infrastruktur är domine-
rande komponenter. Den utgör den visuella upplevelsen av en bebyggd
miljö, både inifrån miljön och när man ser den på avstånd. Detta inkluderar
relationerna mellan byggnader och urbana grönområden.

Konsekvensbeskrivningen av planförslagets inverkan på stadsbilden
baseras på en analys framtagen inom planarbetet (Sweco Architects, 2018).
Bedömningen av planförslagets konsekvenser för stadsbilden i denna MKB
görs mot relevanta riktlinjer i översiktsplanen för Stockholm och program-
met för City.

För att analysera och visa förändringen av stadsbilden som planförslaget
innebär jämförs bilder tagna av fastigheten idag med fotomontage av den
planerade byggnaden som planförslaget medger. Jämförelsen görs utifrån
åtta vyer, varifrån den planerade byggnaden påverkar stadsbilden.

För det aktuella planförslaget och dess stadsomgivning har i huvudsak följande kvaliteter och egenskaper identifierats som relevanta att beakta: utblickar och koppling till vattnet, kontakt med gröna rum och samspel med grönstruktur, skala och proportionering, privat och offentligt, samt mångfald och brokighet (Sweco Architects, 2018).

Flera aspekter av en byggnad, till exempel dess design, utseende och uttryck, inverkar på den rådande stadsbilden. Eftersom dessa egenskaper kan uppfattas och upplevas olika beroende på vem betraktaren är så görs i detta kapitel endast en bedömning av konsekvensens storlek till följd av den förändring som planförslaget medger, det vill säga den faktiska förändringen av utblickar mot den planerade byggnaden. Stadsbildens utseende anses vara subjektiv varför ingen värdering av positiva eller negativa konsekvenser görs.

NULÄGE

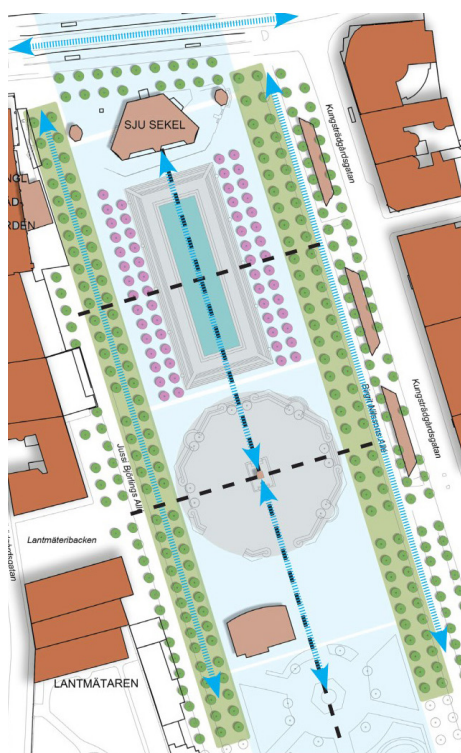
Karaktärsdrag

Området runt om planområdet karaktäriseras av den offentliga gatumiljön och siktlinjer längs Hamngatan, samt av trädalléerna vid Hamngatan och längs Kungsträdgården. Bebyggelsen runt den norra delen av Kungsträdgården är storskalig och brokig med varierande former, material och färger. Bottenvåningarna är aktiva med stora glaspartier och fönster. Runt dammen i den norra delen av parken präglas karaktären av en enkel sammanhängande miljö med dammen som dominerande element, både med och utan vatten. Körsbärsträden och alléerna skapar en stark symmetri med långa blickfång längs alléerna söderut mot vattnet (Figur 14).

Vyer

Stadsbilden runt Kungsträdgårdens nordligaste del domineras av bebyggelsen med 5 – 6 våningar medan gaturummet vid Hamngatan domineras av trafiklösningar för spårvagn, buss, bil, cykel och gång. Trädraderna som omger den befintliga restaurangbyggnaden begränsar dess inverkan på stadsbilden. Under sommarhalvåret då träden blommar och bär blad skärmar de av den befintliga byggnaden och till viss del även omkringliggande bebyggelse (Figur 15).

Sedd ovanifrån (Figur 16) framgår att den befintliga byggnaden är uppbruten i flera volymer, former och höjder, vilket gör att den inte utgör ett blickfång. Omgivande träd skärmar framför allt sommartid av byggnaden och bidrar istället till att fokus dras till omgivande byggnader, trädalléer och andra element inom parken. Härifrån framgår också trädalléernas kon-



Figur 14.
Karaktärsdrag inom parken - alléernas inramning, symmetri och mittaxel (Sweco Architects, 2018).



Figur 15.
Befintlig byggnad inom Sju Sekel 1 avskärmd av träd.

tinuitet längs båda sidor av Kungsträdgården och hela parkens koppling till vattnet.

Ur ett längre perspektiv söderifrån (Figur 3) är alléerna de dominerande elementen. Restaurangen avskärmas delvis av träden men den ljusa ute-serveringen framträder ändå tydligt genom de bara trädgrenarna vintertid. Bebyggelsen i bakgrunden, i första hand PK-huset norr om planområdet, utgör en tydlig fond för vyn. Från den södra ändan av dammen (Figur 1) domineras vyn vintertid av dammens stora hårdgjorda yta, och sommartid av vattnet i dammen. Även härifrån framträder PK-huset som en monumental bebyggelse medan också restaurangbyggnaden framträder tydligt.

Från ett ännu längre avstånd, söder om Karl XIII:s staty, är dammen inte längre synlig (Figur 13). På det längre avståndet blir storskaligheten av den omkringsliggande bebyggelsen mer påtaglig i förhållande till både nuläge och planerad byggnad. Statyns synlighet påverkas av den bakomvarande bebyggelsen men är ändå den centrala punkten i vyn.



Figur 16.
Norra delen av
Kungsträdgården och
del av Hamngatan
sett från PK-
huset (vypunkt 7)
(Stockholms stad,
2018b).

KONSEKVENSBEDÖMNING

Planförslag

Påverkan

Planförslaget innebär att en större och generellt högre byggnad än i nuläget byggs inom den justerade fastigheten Sju Sekel 1. Byggnaden som planförslaget medger är dock smalare i öst-västlig riktning och har en annan orientering än den nuvarande sexkantiga restaurangbyggnaden. Effekterna för stadsbilden av den nya byggnaden är förändrade siktlinjer och vyer samt visuella kopplingar mellan Hamngatan och Kungsträdgården. Även stadsrummet i den norra delen av parken förändras liksom själva parken då den större byggnaden innebär att träd vid Hamngatan behöver tas bort.

På grund av planförslagets underordnade skala och relativt låga höjd jämfört med omgivande bebyggelse är den visuella påverkan lokal och begränsad till den norra delen av Kungsträdgården och en del av Hamngatan. Den visuella effekten av den föreslagna byggnaden påverkar främst Hamngatan, Körsbärsdammen och Karl XIII:s torg.

Planförslaget bedöms ha stor påverkan på vyn från nordost sett ovanifrån (se vypunkt 8 i Figur 17). Den planerade byggnaden innebär en stor

Figur 17.
Vypunkt 8,
den planerade
byggnaden
innebär en stor
förändring av vyn
och bedöms ge
upphov till ett
dominant inslag
i stadsbilden
(Foster and
Partners, 2018)



förändring för vyn och skulle medföra ett dominant inslag i stadsbilden med effekten att andra element blir underordnade. Avverkningen av träd innebär att den nya byggnaden framhävs ytterligare samtidigt som byggnadens volym och skärmtaket påverkar siktlinjerna in i parken. Planförslaget bedöms märkbart kunna förändra och påverka de värdebärande karaktärsdragen.

Figur 18 - 21.
Den planerade
byggnaden från
vypunkterna 2, 3,
4 och 7 (Foster and
Partners, 2018).

Planförslaget bedöms ge upphov till måttlig påverkan på fyra vyer (vypunkter 1, 3, 5 och 7, se figurer 12, 19, 22 respektive 21) som medför en märkbar och uppenbar förändring av stadsbilden. Förändringen påverkar





dock inga värdebärande karaktärsdrag på ett betydelsefullt sätt inom dessa vyer.

Övriga vyer (vypunkter 2, 4 och 6, se figurer 18, 20 respektive 13) bedöms få endast en liten förändring på grund av planförslaget. Från dessa vypunkter bedöms den planerade byggnaden utgöra en mindre del av en större vy. Förändringen får ingen märkbar effekt på upplevelsen av värdebärande karaktärsdragen.

Konsekvenser

Den nya bebyggelsen är delvis konsekvent med karaktärsdragen i Kungsträdgården, så som symmetri med parkens mittaxel, dammen, alléerna, med horisontaliteten längs Hamngatan samt med materialen i kringliggande bebyggelse. Däremot medger planförslaget att träd i den södra trädraden vid Hamngatan försvinner vilket framhäver den nya bygganden och gör den dominant i stadsbilden i vissa vyer. Den stora mängden glas i byggnadens fasader kan leda till ljusreflektioner som kan komma att störa omgivningen. Sammantaget bedöms planförslaget innebära en liten till måttlig visuell påverkan på stadsbilden.

Nollalternativ

I nollalternativet fortsätter den befintliga verksamheten i den befintliga byggnaden. Konsekvenserna för stadsbilden bedöms vara oförändrade jämfört med nuläget.

Jämförelsealternativ

I jämförelsealternativet flyttar Apples butiksverksamhet in i den befintliga byggnaden. Eftersom uteserveringen sannolikt inte tjänar något syfte för en Apple-butik antas att den försvinner. Jämförelsealternativet kan innebära att omgivningen runt byggnaden stramas upp och ger ett mer organiserat intryck än dagens brokighet. Den eventuella förändringen är dock begränsad och konsekvenserna för stadsbilden bedöms i stort vara oförändrade jämfört med nuläget.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

Planförslagets påverkan på stadsbilden kan mildras genom nedanstående åtgärdsförslag för att förhindra, motverka eller lindra eventuellt negativa konsekvenser.

- Justera byggnadens placering så att träd inte behöver avverkas.
- Anlägga planteringar för att öka grönska och bidra till minskad visuell påverkan.
- För att takytan inte ska upplevas så dominant kan takets stora yta brytas upp så att det visuella intrycket minskas, antingen genom olika höjder, volymer eller material.
- För att ytterligare bryta upp byggnadens upplevda dominans kan möjligheten för gröna tak och väggar undersökas.
- För att undvika störningar till följd ljusreflektioner kan reflexfritt glas användas.
- Ljus mot parken under dygnets mörka timmar bör undvikas.



Figur 22.
Den planerade byggnaden från vpunkt 5 (Foster and Partners, 2018).

Social tillgänglighet

BEDÖMNINGSGRUNDER

Beskrivning och bedömning av den sociala tillgängligheten inom och omkring planområdet baseras på rapporten *Analys av tillgänglighet och sociala aspekter – Sju sekel i Kungsträdgården* (Sweco Society, 2018a) som är framtagen inom detaljplaneprocessen. Innehållet i detta avsnitt bygger på rapporten om inget annat nämns.

Socialt värde handlar huvudsakligen om platser funktionella och emotionella värden i en vardaglig kontext. Det handlar om hur platsen används och fungerar och om vilken betydelse platsen har för människor i staden, både på gruppnivå och individnivå. För de sociala aspekterna bedöms skiftet från restaurang till butik vara minst lika viktigt som de fysiska förändringar som planförslaget medger. Därför beaktas även verksamheten och den funktion som planeras att finnas inom planområdet. För att identifiera sociala värden har man utgått ifrån Stockholms stads modell för socialt värdeskapande analys (SVA-modellen) (se Nuläge).

Vid bedömningen av det aktuella planförslagets konsekvenser för den sociala tillgängligheten beaktas både kommunala och nationella riktlinjer och planeringsinriktningar.

NULÄGE

Sammantaget är Kungsträdgården idag en plats med stora sociala kvaliteter, mycket beroende på sitt centrala läge där parken bidrar till en viktig mötesplats och ett neutralt offentligt rum mitt i den kommersiella storstadsmiljön. Parken är en plats för engagemang, demokrati och deltagande och används av olika målgrupper och för olika syften. I detta avsnitt beskrivs Kungsträdgården med hjälp av de tematiska områden som ingår i SVA-modellen, se figur 23. Modellen och de tematiska områdena beskrivs mer ingående i tillgänglighetsanalysen (Sweco Society, 2018a). Området Mobilitet och trafiksäkerhet beskrivs i en separat trafikutredning som är framtagen inom planprocessen (Sweco Society, 2018b) och hanteras därmed inte i denna MKB.

Boende och vardagsliv

Bebyggelsen runt Kungsträdgården domineras av butiker och kontorsbyggnader medan det finns mycket få bostäder i närområdet. Därför definieras Kungsträdgården av de tillfälliga besökarna i större utsträckning än av de som bor i närheten. Platsen upplevs som neutral mark som tillhör varje besökare tillfälligt och som inte ägs av någon särskild.

Trygghet och hälsa

Dagtid förekommer ett ständigt flöde av människor i Kungsträdgården, vilket skapar en naturlig övervakning, framförallt i delen närmast Hamngatan. Kvälls- och nattetid är däremot närvaron av människor betydligt mindre, vilket tillsammans med bristen på närboende bidrar till en sämre naturlig övervakning efter att verksamheter, butiker och restauranger har stängt. Platser i parken som är undanskymda och mörka kan idag upplevas som otrygga.

Restaurangen som finns inom fastigheten Sju Sekel 1 idag, med öppettider till klockan 01, bedöms bidra positivt till tryggheten i Kungsträdgården eftersom den skapar vistelse och rörelse på platsen under kvällar och tidiga nätter. Däremot har restaurangbyggnaden en tydlig baksida där sopor



Figur 23.
SVA-modellens tematiska områden
(Sweco Society, 2018a).



och förvaring är illa dolt bakom ett slitet plank, vilket kan uppfattas som bidragande till otryggheten.

Blandstad

Även om det finns en del restauranger i området runt den norra delen av Kungsträdgården och Hamngatan så domineras den av handel och butiker. Restaurangerna i och omkring Kungsträdgården, bland andra TGI Fridays, är koncentrerade till den norra halvan av parken. Merparten av butikerna ligger längs med och norr om Hamngatan.

Plats att mötas

Kungsträdgårdens centrala läge i Stockholm innebär att människor från hela staden passerar parken med anledning av arbete, möten, shopping, kollektivtrafikbyten eller rekreation. Parken besöks även av turister från både Sverige och andra länder, vilket också bidrar till platsens föränderlighet. Kungsträdgården är en mycket viktig mötesplats med många kvaliteter som skapar starka emotionella värden för människor. Kungsträdgårdens läge knyter ihop många målpunkter i staden vilket skapar en blandning av anledningar för människor att vara där.

Den befintliga restaurangverksamheten i mellanprisklass lockar idag en bred och blandad målgrupp. Restaurangen erbjuder utblickar över Kungsträdgården, bland annat från uteserveringen. För att nyttja restaurangen för besök eller möten måste dock besökaren konsumera och spendera pengar.

Sammanhängande stad

Kungsträdgården har ett strategiskt läge för människor som rör sig till fots, med cykel eller med kollektivtrafik mellan Stockholms olika stadsdelar. Läget ger parken potential att bidra till en levande stadsmiljö och en sammanhållen stad. Kungsträdgården upplevs idag välkomnande för alla, oavsett ekonomisk situation.

Tillgänglighet

Kungsträdgården är belägen med goda kommunikationer och är en plats dit man kan ta sig med kollektivtrafik och via cykel- och gångbanor. Aktiviteter i Kungsträdgården är i allmänhet kostnadsfria eller tillgängliga till en låg kostnad, vilket gör att parken är ett besöksmål oavsett inkomstnivå. Parken identifieras som den självklara platsen att mötas på i Stockholm, och besökarna gillar och bryr sig om Kungsträdgården, dess innehåll och identitet.

I nuläget kan tillgängligheten till parken generellt betraktas som god. Parken erbjuder gott om plats för vila på bänkar och på konstgräsmattan. Den hårdgjorda ytan gör det enkelt att ta sig fram med både barnvagn och rullator samt för den som har svårt att gå. Det går att ta sig fram överallt i parken utan att behöva gå i trappor.

BEDÖMNING AV PÅVERKAN

De förändringar till följd av planförslaget och den planerade verksamhetsutvecklingen som på förhand kan antas påverka platsens funktionella och emotionella värden är följande:

- Ny byggnad – innebär dels en byggperiod som tillfälligt påverkar platsens funktion, dels nya visuella och estetiska intryck.
- Ny verksamhet – en övergång från restaurang till butik innebär en verksamhet som är aktiv vid andra tider av dygnet, har andra öppettider samt en målgrupp med andra behov och syften jämfört med idag.
- Ny målpunkt och rörelsemönster – butiken utgör en ny målpunkt vilket kommer att påverka rörelsemönstren och besökarna såväl i parken som i närområdet.

Nollalternativ

I nollalternativet fortsätter den befintliga verksamheten i den befintliga byggnaden. Konsekvenserna för social tillgänglighet bedöms vara oförändrade jämfört med nuläget.

Planförslag

Förändrad verksamhet

En övergång från restaurang till butik innebär en verksamhet som är aktiv vid andra tider av dygnet, har andra öppettider och en målgrupp med andra behov och syften jämfört med idag. Apple-butiken utgör en ny målpunkt vilket kommer att påverka rörelsemönstren och besökarna såväl i parken som i närområdet. Butiken kommer sannolikt att vara välkänd, både för sin verksamhet och för sitt läge, och kan komma att utgöra en tydlig plats för att mötas upp.

En tydlig förändring som verksamhetsskiftet leder till är att ett besök i Apple-butiken, enligt företagets ambition och vision för verksamheten, kan erbjuda underhållning och inspiration, samt en mötesplats även för de som inte vill eller kan konsumera, se figur 24. Butiken kommer sannolikt att locka till sig fler ungdomar tack vare Apples profil. De möten som förväntas äga rum i butiken sker dagtid och är spontana, korta och fler till antalet än de som sker på restaurangen idag. Även karaktären av mötena som förvän-



Figur 24.
Illustration av
verksamheten
Apples
flaggskeppsbutik
(Foster and
Partners, 2018).



tas äga rum förändras från att ske med vänner och bekanta på restaurangen till att vara mer oplanerade och inkludera nya kontakter i butiken.

Den tillgängliga ytan för möten i Kungsträdgården kommer inte att påverkas i någon betydande omfattning av planförslaget. Den populära mötesplatsen runt dammen kommer dock att få en märkbart tydligare avgränsning norrut av butiksbyggnaden jämfört med befintlig restaurangbyggnad och uteservering, både fysiskt och psykologiskt. Hur förändringen påverkar besökarna är individuellt men planförslaget bedöms innebära en märkbar förändring för mötesplatsen som ett offentligt rum. Upplevelsen av dammen och dess rumslighet som mötesplats kan komma att påverkas av planförslaget.

Den planerade förändringen innebär att ytterligare en butik tillkommer till den norra delen av Kungsträdgården och Hamngatan samtidigt som en restaurang försvinner. Utbudet av varierande verksamheter i den redan butikstäta miljön i området riskerar att bli ensidigare. En övergång från en restaurang till en butik bedöms generellt påverka en funktionsblandad stadsmiljö negativt. Övergången från restaurang till butik innebär att en verksamhet som erbjuder möjlighet till ordande möten försvinner, vilket bedöms innebära risk för negativ påverkan på vardagslivet.

Om Apple förverkligar sin vision om att erbjuda föreläsningar, utställningar och workshops i sina lokaler, kan det istället bidra till en ökad funktionsblandning i kvarteret med en helt ny typ av verksamhet. En Apple-flaggskeppsbutik skulle vara en unik verksamhet i Stockholm som kan utgöra ett attraktivt besöksmål. En Apple-flaggskeppsbutik bedöms ha positiv påverkan på en funktionsblandad miljö.

Tillgängligheten till kollektivtrafik är under utveckling och är mycket god redan idag i Kungsträdgården, vilket möjliggör besök från hela Stockholmsområdet. Därmed kan butiken locka både stockholmare och mer långväga besökare till Kungsträdgården och centrala Stockholm. Butiken som besöksmål kan tillsammans med god tillgänglighet vara positiv för sammanhållningen mellan City, innerstaden och ytterstadsområdena. Sammantaget bedöms övergången till en Apple-butik ha positiv påverkan på Stockholm som en sammanhängande stad.

Ändrade verksamhetstider

Den planerade utvecklingen där restaurangen ersätts av en butik innebär förutom en ny verksamhet även ändrade öppethållningstider, där butiken enligt Apple planeras att stängas klockan 19. Ändrade tider bedöms leda till lägre flöden av fotgängare och påtagligt färre människor vid och omkring platsen efter att butiken har stängt jämfört med restaurangen som idag är öppen till klockan 01.

Den tidigare stängningstiden bedöms påverka den naturliga övervakningen negativt, vilket bedöms påverka tryggheten i den norra delen av Kungsträdgården negativt. Särskilda evenemang, i enlighet med Apples vision för verksamheten, efter normal stängningstid kan lindra de negativa konsekvenserna.

Ny byggnad

Den fysiska förändringen som föreslås kan påverka tryggheten positivt. Den planerade byggnaden som planförslaget medger har en tydlig struktur som sannolikt kommer att ge ett mer stadat intryck utan mörka vrår. Glasväggar på fasaderna mot Hamngatan och Kungsträdgården ökar synligheten och kontakten in i och ut ur butiken och skapar dessutom en genomskinlighet mellan Hamngatan och parken. Den transparenta

byggnaden bidrar till en minskad visuell barriäreffekt och sammankopplar Kungsträdgården med Hamngatan. Vid de tider på dygnet då butiken är befolkad och upplyst bedöms den föreslagna utvecklingen ha positiv påverkan på tryggheten vid och omkring byggnaden.

Från Hamngatan sett medger planförslaget en smalare byggnad (i öst-västlig riktning) än den befintliga byggnaden, där uteserveringen ytterligare bidrar till storleken idag. Den planerade smalare byggnaden kan förenkla tillflödet till Kungsträdgården. Den planerade byggnadens form och orientering i planförslaget är tydligare i förhållande till både parken och Hamngatan jämfört med restaurangbyggnaden, som är sexkantig och varken följer parkens eller Hamngatans stråk. I det lokala sammanhanget bedöms byggnaden också ha positiv påverkan på Stockholm som en sammanhängande stad.

Jämförelsealternativ

Om Apples flaggskeppsbutik flyttar in i den befintliga byggnaden innebär det att verksamheten och öppettiderna förändras medan det inte sker någon större fysisk förändring. Närmare beskrivning av påverkan och konsekvenserna av förändrad verksamhet och öppettider redovisas i avsnittet Planförslag.

Sammanfattat bedöms jämförelsealternativet med en Apple-flaggskeppsbutik i befintlig byggnad ha positiv påverkan på Stockholm som en sammanhängande stad. Övergången från restaurang till butik bedöms ge både positiv och negativ påverkan på en funktionsblandad stadsmiljö (blandstad), där den negativa påverkan beror på att ytterligare en butik kommer till Hamngatan och den positiva påverkan beror på unikheten hos en Apple-flaggskeppsbutik.

Om den befintliga byggnaden behålls bedöms tryggheten påverkas negativt medan den nya verksamheten i den befintliga byggnaden varken bedöms påverka boende och vardagsliv eller Kungsträdgårdens funktion som plats att mötas i någon betydande omfattning.

PLANFÖRSLAGETS KONSEKVENSER

Sammantaget bedöms den planerade utveckling som planförslaget medger leda till både positiva och negativa konsekvenser för de sociala värdena i planområdets omgivning.

De positiva konsekvenserna beror på den unika funktion som en Apple-flaggskeppsbutik adderar till Stockholm som kan locka besökare till butiken men även till Kungsträdgården och City. Byggnadens utformning bedöms leda till positiva konsekvenser för tryggheten kring själva byggnaden samt Kungsträdgårdens tillgänglighet från Hamngatan. Dessutom kan butiken fungera som referenspunkt i City.

Omvandlingen av en restaurang till en butik i ett område som redan domineras av butiker riskerar att minska mångfalden av utbud för besökare, vilket bedöms leda till negativa konsekvenser för stadsmiljön (blandstad). Jämfört med restaurangen bedöms butikens tidigare stängningstid leda till negativa konsekvenser för tryggheten.

Planförslaget kan anses vara förenligt med planeringsinriktningarna för en socialt hållbar stad i översiktsplanen eftersom planen bedöms vara socialt värdeskapande eller stärkande. De sociala aspekter som planförslaget bedöms stärka är en sammanhängande stad och funktionsblandad stadsmiljö, likvärdig tillgång till stadskvaliteter, samt väl gestaltade och innehållsrika mötesplatser.



Ett genomförande av planförslaget bedöms bidra till att uppnå översiktsplanens mål för stadsbyggandet en sammanhängande stad, genom att skapa en stark målpunkt i city, och god offentlig miljö, genom att skapa ett inbjudande offentligt rum.

ÅTGÄRDSFÖRSLAG

För att förhindra, motverka eller lindra de negativa konsekvenser som planförslaget och den föreslagna utvecklingen bedöms leda till presenteras nedan åtgärdsförslag som främst är riktade till verksamhetsutövaren.

- Öppna aktiviteter för allmänheten i butikslokalen utanför ordinarie öppettider skulle kunna lindra de negativa konsekvenserna för tryggheten vid och i närheten av byggnaden.
- Aktiviteter så som föreläsningar, utställningar och workshops samt en möjlighet till servering inom lokalen skulle kunna bibehålla möjligheten till längre och planerade möten på platsen.
- För att motverka att flaggskeppsbutiken blir en i mängden av butiker bör unikheten i verksamheten säkerställas och tydligt förmedlas till besökare.
- Knyt an till platsens historia, exempelvis genom att återskapa ett café på platsen mot parken.
- Skapa en plats med god och kreativ belysning för att bidra till trygghet, speciellt under kvällstid och vinterhalvåret.
- Säkerställ att de allmänna ytorna nås genom samma plan utan höjdskillnader mellan butiksyta och gångbana.
- Tillgängligheten längs med bland annat Hamngatan behöver ses över både gällande cykelparkering och ledstråk vid nya butikens uppförande.

7. SAMLAD BEDÖMNING

Kungsträdgården har i drygt 700 år varit en park, som sedan mitten av 1700-talet varit tillgänglig för allmänheten. Parken utgör därmed stadens både första och äldsta offentliga park. Kungsträdgården som en grön stadspark och kravlös mötesplats utgör idag ett viktigt element i City. Parken utgörs av flera skilda rum, värdefulla och sårbara på sina unika sätt. Historiskt har parken skiftat i karaktär, med bebyggelse, parkmiljöer och andra arkitektoniska uttryck som kommit och gått. Fastigheten Sju sekel 1 har under de senaste drygt 60 åren utgjorts av restaurang- och caféverksamhet, nu senast genom restaurangen TGI Fridays. Tomträttsinnehavaren Apple har 2016 lämnat in en ansökan om att pröva en planändring för att kunna placera en flaggskeppsbutik på fastigheten.

I stadens program för City görs tydligt att City både kan och ska förändras, där nya märkesbyggnader kan tillkomma som uttryck för vår tid. Ny bebyggelse, ändringar och tillägg i befintliga miljöer ska dock ske omsorgsfullt och med konsekventa karaktärsdrag.

Parkens läsbarhet

I norra delen av parken är alléerna särskilt viktiga för platsens historiska läsbarhet. Planförslaget kommer att medföra avverkning av några alléträd längs med Hamngatan. Träd som försvinner riskerar att minska möjligheten att avläsa norra delen av Kungsträdgården som en park. Den nya byggnadens storlek innebär också att stadsrummets skala förskjuts och träden riskerar att bli mindre dominanta i miljön, vilket är en viktig faktor för läsbarheten av Kungsträdgården som park.

Från dammen sett (söderifrån) utgör planerad ny byggnad en tydlig avgränsning för parkrummet. Byggnadens volym och höjd är mer framträdande än dagens restaurangbyggnad vilket förstärker avgränsningen mellan gatu- och parkrummet och kan vara en positiv förändring för norra Kungsträdgården som både mötesplats och park. Den nya byggnaden är tydligt orienterad med parkens mittaxel och trädalléerna, och upplevs därför som en integrerad del av parkens gestaltning.

När parken står inför förändring är det viktigt att säkerställa att balansen mellan en grön stadspark och funktionen som mötesplats bibehålls.



Figur 25.
Reklamskylt
med mosaik av
äpplen uppställd i
Kungsträdgården
"Njut av Svenska
äpplen" (foto
beskuret från Gram,
1969).



Mötesplats och offentlig plats

Kungsträdgården och Hamngatan är definierade som så kallade värdekärnor i utpekad riksintresse, för att förtydliga dess riksintressanta värden. Viktiga värdebärande egenskaper för Kungsträdgården är funktionen som park och allmän plats. Planförslaget bidrar fortsatt till att platsen är en viktig mötesplats, men riskerar att försvåra möjligheten för besökaren att förstå och uppleva norra Kungsträdgården som park och allmän plats. Byggnaden gör ett tydligt anspråk på det offentliga rummet genom sin höjd och utbredning. Försäljning av varor och service som saknar direkt koppling till den allmänna platsen och parkens funktion bryter mot platsens tradition.

Stadens planeringsinriktning anger att all stadsutveckling ska vara socialt värdeskapande. Vid intervjuer på plats framkom vikten av den neutralitet som kännetecknar Kungsträdgården. De positiva sociala värdena är beroende av att butiken är öppen och inkluderande för en bred målgrupp och erbjuder verksamheter som inte förutsätter eller kräver köp av produkt.

Om Apples ambitioner med en flaggskeppsbutik förverkligas kommer en ny typ av offentliga evenemang och tillställningar att äga rum i Kungsträdgården och centrala Stockholm. Det kan komma att bredda målgruppen för parkens besökare och stärka Kungsträdgården som mötesplats. Dessutom kan butiken fungera som mötespunkt i centrala Stockholm.

Arkitektonisk utformning

Planen begränsar byggnadens tillåtna höjd och utbredning, men anger inga ytterligare bestämmelser gällande utformning. Utskjutande tak skall rymmas inom fastighetsgränsen. Analysen som görs är därför baserad på de åtta fotomontage som tagits fram för byggnaden. Förutom själva byggnaden gestaltar fotomontagen även omkringliggande anslutningar, så som trappor, träd och staket av glas. Dessa ligger i huvudsak utanför rådigheten för den aktuella planen, och är just illustrationer, som inte ingår i bedömningarna.

Den föreslagna byggnaden har en tydligare utformning än vad restaurangbyggnaden har idag. Den enkla utformningen gör den tydlig att avläsa och förstå. Byggnaden är förhållandevis liten jämfört med bebyggelsen som omger Kungsträdgården och den bedöms vara av underordnad betydelse sett från ett större perspektiv. Inom Kungsträdgården finns idag bara byggnader i en våning, till exempelvis parkpaviljongerna. I jämförelse med dessa och den befintliga byggnaden kommer butiksbyggnaden att upplevas som större och högre. Den visuella påverkan är i första hand lokal och begränsad till den norra delen av Kungsträdgården och den angränsande delen av Hamngatan. Planförslaget bedöms samlat innebära en liten till måttlig visuell påverkan på stadsbilden.

Genom placering, funktion och ljus under dygnets mörka timmar förstärker byggnaden Hamngatan som handelsstråk. Funktionen stärker Hamngatans kommersiella prägel och därmed också som riksintressant kulturmiljö. Arkitektoniskt samspelar färg och materialval på fasaden väl med den omgivande bebyggelsen. Däremot saknar takets utformning i fråga om material, form eller färg tydliga referenser till omgivningen.

8. FORTSATT PLANERING

I miljöbalken finns krav på att miljökonsekvensbeskrivningen ska innehålla en redogörelse för "de åtgärder som planeras för uppföljning och övervakning av den betydande miljöpåverkan som genomförandet av planen eller programmet medför".

I det fortsatta arbetet med planläggningen av Sju Sekel 1 behöver de identifierade riskerna för negativ miljöpåverkan beaktas och omhändertas. De åtgärdsförslag som presenteras under respektive avsnitt i kapitel 6 bör beaktas. Särskilt åtgärder som minskar påverkan på alléträden, siktlinjerna, byggnadens skala i stadsrummet, platsens historiska läsbarhet och funktion som mötesplats bör studeras.

Anslutningen mellan den planerade byggnaden och kringliggande mark måste ske varsamt och genomtänkt för att inte utgöra en barriär för besökare till parken och/eller butiken.



Figur 26.
Illustration av den planerade byggnadens fasad mot
Hamngatan (Foster and Partners, 2018).





REFERENSER

- GRAM, I. (1969). Stockholmskällan. Hämtat från Stockholmskällan: <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/15202>
- GRAM, I. (1973). Stockholmskällan Hämtat från <https://stockholmskallan.stockholm.se/post/30806>
- FOSTER AND PARTNERS (2017). Underlag för planarbete.
- FOSTER AND PARTNERS (2018). Fotomontage och konceptbilder av föreslagen byggnad som planförslaget medger.
- RIKSANTIKVARIÄMBETET (2014). Kulturmiljövårdens riksintressen enligt 3 kap. 6 § miljöbalken, Handbok. Riksantikvarieämbetet.
- STADSBYGGNADSKONTORET (1982). Stadsplan PI 7362.
- STADSBYGGNADSKONTORET (2016). Startpromemoria för planläggning av Sju Sekel 1 m.fl. i stadsdelen Norrmalm. Dnr 2016-00310, 2016-03-01.
- STADSBYGGNADSKONTORET (2017). Minnesanteckningar startmöte, Detaljplan för Sju Sekel 1 i stadsdelen Östermalm. S-Dp 2016-00310, PM Sju sekel 1 MKB – bedömda väsentliga miljöaspekter. 2017-10-25.
- STADSBYGGNADSKONTORET (2017b). Program för City - Samrådshandling.
- STADSBYGGNADSKONTORET (2018). Planbeskrivning, Detaljplan för Sju Sekel 1 i stadsdelen Norrmalm, S-Dp 2016-00310.
- STADSBYGGNADSKONTORET (2018b). Minnesanteckningar avgränsningssamråd, Detaljplan för Sju Sekel 1 i stadsdelen Östermalm. S-Dp 2016-00310
- STADSBYGGNADSKONTORET (2018c). Plankarta. Förslag, Detaljplan för fastigheten Sju Sekel 1 m fl vid Kungsträdgården i stadsdelen Norrmalm i Stockholm, S-Dp 2016-00310-54. Koncept 2018-05-23.
- STADSBYGGNADSNÄMNDEN (2016). Protokoll (beslut om planarbete), Sju sekel 1 m.fl., Norrmalm, Dnr 2016-00310-54. 2016-04-14.
- STADSBYGGNADSNÄMNDEN (2017). Protokoll - Beslut om prövande av förslag i samråd, Sju Sekel 1 , Norrmalm, Dnr 2016 - 00310 – 54. 2017-09-21.
- STOCKHOLMS STADSMUSEUM (2018). Stockholmskällan. Hämtat från Stockholmskällan: <https://stockholmskallan.stockholm.se>
- STOCKHOLMS STAD (2017). Riksintressen enligt miljöbalken, bilaga till utställningsförslag.
- STOCKHOLMS STAD (2018). Översiktsplan för Stockholms stad.
- STOCKHOLMS STAD (2018b). Vyer för fotomontage. Foton tagna av Stockholms stad i samband med planarbetet.
- SWECO ARCHITECTS (2018). Stadsbild- och kulturmiljöanalys, detaljplan för Sju sekel, Kungsträdgården.
- SWECO SOCIETY (2018a). Analys av tillgänglighet och sociala aspekter - Sju Sekel i Kungsträdgården.
- SWECO SOCIETY (2018b). Trafikutredning för fastighet Sju Sekel 1 - Underlag till detaljplan.



